

Guus Balkema neemt ‘afscheid’

Op 8 november was het zover. Toen vond het symposium ‘The age of regular variation: tales on tails’ plaats ter ere van Guus Balkema die binnenkort met pensioen gaat. Als oud-student van Guus, en daarna voor lange tijd collega, ben ik gevraagd een stukje te schrijven voor onze nieuwsbrief. Kennelijk zijn we alletwee niet weg te branden bij de UvA, maar voor Guus worden er nu toch wel zware argumenten aangevoerd. Hij wordt immers 65.

Ik zal drie aspecten van het ‘afscheid’ aan de orde laten komen. Eerst wat persoonlijke herinneringen aan Guus als docent en scriptiebegeleider en aan de tijd waarin dit zich allemaal afspeelde. Daarna wat algemenere dingen en iets over het symposium.

Ik kwam in september 1973 aan de UvA wiskunde studeren. Voor het eerst hoorde ik van Guus toen ik na mijn kandidaatsexamen de colleges kansrekening A en B volgde bij professor Runnenburg. Die merkte af en toe tijdens college op dat mijnheer Balkema of mijnheer Vervaat iets slims hadden bewezen. Meestal was dat dan een tegenvoorbeeld voor een voor de hand liggende gedachte.

Daarna heb ik natuurlijk ook colleges bij Guus gelopen. Welke weet ik niet precies meer maar er zat ongetwijfeld een college maattheorie bij, en een aantal caputcolleges kansrekening. In die tijd liep je die caputcolleges eigenlijk zonder de bedoeling om er tentamen in te doen. Ik herinner me een keer dat ik gezakt was voor een deeltentamen besliskunde, dat gebeurde me niet vaak, en dat ik uit ontzetting besloot om tentamen Brownse beweging te gaan doen bij Guus. Om voor mezelf iets recht te zetten. Gelukkig liep dat goed af, anders had ik toch mooi in een geestelijke crisis kunnen belanden.

Die colleges van Guus waren eigenlijk wel apart. Hij stond vaak een beetje te mompelen, uit het raam te staren, en af en toe was hij een tijdje stil. Ik hoorde laatst van een eerstejaarsstudent, die

nu het college Toeval Temmen loopt bij Guus, dat dat nog steeds zo is. Volgens mij is daar nog nooit iemand slechter van geworden. Toen werd het tijd voor een scriptie. Ik had een lijstje gezien van scriptieonderwerpen van professor Hemelrijk. Er stond iets bij over limietverdelingen van elementaire symmetrische polynomen van onderling onafhankelijke gelijkverdeelde stochasten. Ik ben naar professor Hemelrijk gestapt, maar het eerste wat hij zei was dat ik voor dat onderwerp bij mijnheer Balkema moest zijn. Uit de tijd dat ik met mijn scriptie bezig was herinner ik me vooral twee dingen. Ik liep een keer op een zaterdagmiddag door de Kalverstraat, druk dus, toen ik Guus tegenkwam. Het eerste wat hij zei was “zeg ik heb er nog eens naar gekeken, ”. Kortom, er ontspon zich een discussie over elementaire symmetrische polynomen, tussen het winkelende publiek. Als ik iets opgelost had en ik ging dat blij aan Guus vertellen, dan ging ik altijd weg met meer problemen dan toen ik binnen ging: “hmm mooi, heb je hier al aan gedacht?”. Ik weet nu dat dat de aard van de wetenschap is. Toen was het wel even wennen. Toen mijn scriptie af was en Guus me er toe had gebracht een artikeltje te schrijven vroeg ik hem naar welk tijdschrift ik het zou kunnen sturen. Na de vraag waar de artikelen in stonden waar ik naar refereerde zei hij “ach, dan stuur je het toch naar de *Annals of Probability*”. Toch wel een zeer respectabel tijdschrift. Het werd nog geaccepteerd ook.

Ik herinner me ook nog een college bij Guus op de kamer. Misschien was het wel het eerder genoemde college Brownse beweging. We waren met z'n drieën, Andries Lenstra, Roger Cooke en ik. Veel toepassen van de monotone klassestelling. Volgens mij behandelden we een hoofdstuk uit een boek met Kai Lai Chung dat helaas nooit afgemaakt is. Af en toe had iemand het over ‘dat boek met Chung’. Nu nog even iets om het tijdsbeeld te schetsen. Het bovenstaande speelde zich af tijdens de tweede helft van de zeventiger jaren. De politieke richting van de studenten was toen toch wel vrij links. Tijdens de afscheidsmiddag ter gelegenheid van het met emeritaat gaan van professor Paalman, las zij in haar afscheidswoord een motie voor van de subfaculteitsraad Wiskunde waarin de raad zijn verontrusting uitsprak over de voortgang van de bewapeningswed-

loop, gevolgd door een beroep op het college van bestuur dit onder de aandacht van de regering te brengen. Zie de Nieuwsbrief van oktober 1997. En ook was er iets met Zuid-Afrika. Volgens mij was het de medewerkers van de UvA door het college van bestuur verboden contacten te onderhouden met Zuid-Afrika. Ook was er altijd iets onduidelijks met Guus en Zuid-Afrika. Tja, hij heeft er een groot gedeelte van zijn leven gewoond.

Voor zover wij, kansrekenaars en statistici, ons kunnen herinneren is er op maandagochtend het Colloquium Kansrekening en Statistiek. Ik heb mensen ook weleens horen praten over ‘Guus z’n colloquium’. Tijdens dat colloquium keken we toch ook vaak in de richting van andere vakgebieden. Guus was daar de drijvende kracht achter. We hebben themajaren gehad over tijdreeksen, neurale netwerken, financiële wiskunde, en dan ben ik er ongetwijfeld een paar vergeten. Die bredere interesse van Guus blijkt ook uit het feit dat hij op dit moment nog met Robin de Vilder het promotieonderzoek van Remco Peters over financiële wiskunde begeleidt.

Wat het onderwijs betreft heeft Guus jarenlang de colleges maat- en integratietheorie gegeven. Ook gaf hij natuurlijk caputcolleges kansrekening. Na het emeritaat van professor Runnenburg kwamen daar ook de basiscolleges over kansrekening bij. Nu, tijdens zijn laatste trimester, geeft hij onder andere het eerstejaarscollege Toeval Temmen.

Op 8 november hebben we Guus verrast met een symposium te zijner ere. Chris Klaassen en Peter Spreij hebben, zonder dat Guus het wist, een symposium georganiseerd en vier van zijn vrienden en co-auteurs uitgenodigd. Ik mocht er bij zijn toen ze het aan Guus vertelden. Guus’ reactie: “Goh, dat die mensen willen komen”. De sprekers waren Paul Embrechts, Claudia Klüppelberg, Sidney Resnick en Laurens de Haan. Paul Embrechts is technisch gezien nog geen co-auteur maar er ligt zoveel op de plank, dat dat kennelijk slechts een kwestie van tijd is. De onderwerpen hadden allemaal wel iets te maken met extreme waarden theorie, reguliere variatie en staarten van kansverdelingen, onderwerpen waar Guus veel aan gewerkt en bijgedragen heeft.

Het symposium was goed bezocht. Er waren zo'n veertig mensen bij de lezingen. Tijdens de aansluitende receptie waren er veel oude bekenden, vakgenoten en oud-collega's van het instituut. Tijdens het diner 's avonds met Guus, zijn familie, de sprekers en collega's van de UvA, kreeg hij nog twee sprekers te verduren, namelijk Robin de Vilder en ikzelf. Zoals iemand zei, "de zwaargewichten zijn tot op het laatst bewaard".

Toen ik hem een aantal weken geleden vertelde dat ik gevraagd was een stukje over hem te schrijven voor deze nieuwsbrief zei hij: "ik ben nog niet weg hoor". Het is dan ook niet de bedoeling dat het bovenstaande een soort wetenschappelijk in memoriam is. Volgens mij gaat Guus gewoon door en zullen we hem nog vaak zien.

Bert van Es
vanes@science.uva.nl